



SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

III. ÚS 407/2021-28

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Roberta Šorla a sudcov Petra Straku (sudca spravodajca) a Martina Vernarského v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľa [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], zastúpeného advokátom JUDr. Petrom Erdősom, Radvanská 1, Bratislava, proti postupu a rozsudku Okresného súdu Bratislava II č. k. 7C/416/2015 zo 4. mája 2017, postupu a rozsudku Krajského súdu v Bratislave č. k. 5Co/350/2017 z 24. apríla 2018, proti postupu a uzneseniu Najvyššieho súdu Slovenskej republiky č. k. 4Cdo/54/2019 z 18. októbra 2019 takto

r o z h o d o l :

Ústavnú sťažnosť **o d m i e t a .**

O d ô v o d n e n i e :

I.

1. Sťažovateľ sa ústavnou sťažnosťou doručenou ústavnému súdu 28. januára 2020 domáha vyslovenia porušenia svojho základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“), čl. 36 ods. 1 Listiny základných práv a slobôd (ďalej len „listina“), práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“), základného práva vlastníť majetok podľa čl. 20 ods. 1 a 4 ústavy, práva podľa čl. 11 ods. 1 ústavy a čl. 1 Dodatkového protokolu k Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dodatkový protokol“). Tiež navrhuje zrušiť napadnuté rozhodnutia a priznať náhradu trov konania.

2. Sťažovateľ sa žalobou na okresnom súde domáhal proti žalovanému Národnej diaľničnej spoločnosti, a. s., náhrady za obmedzenie vlastníckeho práva. Na jeho pozemok v katastri bolo poznamenané začatie vyvlastňovacieho konania a predkupné právo žalovaného na účely výstavby úseku diaľnice D1. Chybne však nedošlo vo vzťahu k jeho pozemku k zmene územného plánu. Práve túto skutočnosť sťažovateľ považuje za kľúčovú, ktorá mala zmariť jeho podnikateľské plány za obdobie do času odpredaja pozemku žalovanému. Domáhal sa náhrady ušlého zisku vo výške 479 953,93 eur, ktorý mal nedosiahnuť predovšetkým nenaplnením nájomnej zmluvy so spoločnosťou LATEROD Logistics, s. r. o. Okresný súd napadnutým rozsudkom žalobu zamietol

ako nedôvodnú. Krajský súd napadnutým rozsudkom rozsudok okresného súdu potvrdil s odôvodnením, že samotným začatím vyvlastňovacieho konania neprichádza k obmedzeniu vlastníckych práv vlastníka. V konaní bolo preukázané, že sťažovateľ „s predmetným pozemkom v rozhodnom období nakladal a ďalej ho prenajímal a zaťažoval“. Najvyšší súd ako jedinú judikatúrne neriešenú otázku uznal otázku, či poznamenanie vyvlastňovacieho konania a s tým súvisiaceho predkupného práva má mať právnu relevanciu, no aj na túto otázku dopadá, tak ako aj zvyšnú časť dovolania, nedostatok dovolania spočívajúci v nevymedzení dôvodov dovolania spôsobom uvedeným § 431 až § 435 CSP. Napadnuté uznesenie bolo sťažovateľovi doručené 2. decembra 2019.

II.

3. Sťažovateľ v podstate pokračuje v argumentácii pred všeobecnými súdmi, že žalovaný 12. februára 2009 podal návrh na vyvlastnenie pozemkov sťažovateľa bez toho, aby mal na pozemky sťažovateľa vydané platné územné rozhodnutie. Následne správa katastra zapísala na liste vlastníctva poznámku o začatí vyvlastňovacieho konania a ťarchu predkupného práva. Sťažovateľ bol od 30. apríla 2009 „obmedzený s nakladaním so svojim majetkom a nemohol ho teda pokojne užívať“ s ohľadom na vydané územné rozhodnutia na stavbu diaľnice D1. Sťažovateľ sa domáha aj náhrady z titulu obmedzenia vlastníckeho práva k pôvodnému stavebnému pozemku určenému na stavbu autopredajne, a to do výšky rovnajúcej sa peňažnej sume, za ktorú by si žalobca mohol zabezpečiť porovnateľný stavebný pozemok v tom istom čase, v tom istom mieste a v porovnateľnej kvalite, na ktorom by mohol zrealizovať porovnateľný zámer – stavba autopredajne, resp. na ktorom by mohol dosahovať príjem z prenájmu, ďalej náhradu nákladov spojených s terénnymi úpravami, ktoré žalobca na pozemku určenom na stavbu autopredajne vykonal, a náklady s projektovou dokumentáciou, ktorú sťažovateľ vynaložil na vydanie územného rozhodnutia na stavbu autopredajne.

4. Podľa názoru sťažovateľa všeobecné súdy sa nevysporiadali s predloženými listinnými dôkazmi, a tým dospeli k nesprávnemu posúdeniu veci. Sťažovateľ napadnuté rozhodnutia považuje za nepreskúmateľne a všeobecné súdy nereagovali na jeho argumentáciu, že jednorazová náhrada za obmedzenie vlastníckeho práva nie je v súlade s nálezom ústavného súdu sp. zn. PL. ÚS 42/2015. Ďalej tvrdí, že všeobecné súdy vôbec neposudzovali, z akých dôvodov nemohol brať úžitky zo svojho majetku, z akých dôvodov nedošlo k naplneniu nájomnej zmluvy.

III.

5. Ústavný súd vo vzťahu k čl. 46 ods. 1 ústavy a čl. 6 ods. 1 dohovoru už judikoval, že formuláciou uvedenou v čl. 46 ods. 1 ústavy ústavodarca v základnom právnom predpise Slovenskej republiky vyjadril zhodu zámerov vo sfére práva na súdnu ochranu s právnym režimom súdnej ochrany podľa dohovoru (II. ÚS 71/97). Z uvedeného dôvodu preto v obsahu týchto práv nemožno vidieť zásadnú odlišnosť (IV. ÚS 195/07). Tieto závery možno obdobne vzťahovať aj na čl. 36 ods. 1 listiny.

6. Článok 46 ods. 1 ústavy je vyjadrením základného práva domáhať sa súdnej ochrany. Tento článok ústavy je primárnou ústavnou bázou pre zákonom upravené konanie súdov a iných orgánov Slovenskej republiky príslušných na poskytovanie právnej ochrany, a tým aj „bránou“ do ústavnej úpravy jednotlivých aspektov práva na súdnu a inú právnu ochranu. Zároveň sa podľa čl. 51 ods. 1 ústavy možno domáhať práv podľa čl. 46 ústavy len v medziach zákonov, ktoré toto ustanovenie

vykonávajú, pričom však v súlade s čl. 152 ods. 4 ústavy musí byť výklad a uplatňovanie ústavných zákonov, zákonov a ostatných všeobecne záväzných právnych predpisov v súlade s ústavou, a súčasne podľa čl. 154c ods. 1 ústavy majú príslušné medzinárodné zmluvy vrátane dohovoru prednosť pred zákonom, ak zabezpečujú väčší rozsah ústavných práv a slobôd (III. ÚS 298/2018).

7. Obsah práva na súdnu a inú právnu ochranu nespočíva len v tom, že osobám nemožno brániť v uplatnení práva alebo ich diskriminovať pri jeho uplatňovaní. Jeho obsahom je i zákonom upravené relevantné konanie súdov a iných orgánov.

III.1. K namietanému porušeniu označených práv rozsudkom okresného súdu:

8. Ústavný súd vo vzťahu k tejto časti ústavnej sťažnosti v súlade so svojou ustálenou rozhodovacou činnosťou zdôrazňuje, že jeho právomoc rozhodovať o sťažnostiach podľa čl. 127 ods. 1 ústavy je založená na princípe subsidiarity. Podstata a účel princípu subsidiarity vychádza z toho, že ochrana ústavnosti nie je a ani podľa povahy veci nemôže byť výlučne úlohou ústavného súdu, ale úlohou všetkých orgánov verejnej moci v rámci im zverených kompetencií. Ústavný súd predstavuje v tejto súvislosti *ultima ratio* inštitucionálny mechanizmus, ktorý sa uplatní až v prípade nefunkčnosti všetkých ostatných orgánov verejnej moci, ktoré sa na ochrane ústavnosti podieľajú. Opačný záver by znamenal popieranie princípu subsidiarity právomoci ústavného súdu (III. ÚS 149/04, IV. ÚS 135/05, II. ÚS 156/09, I. ÚS 480/2013). Z princípu subsidiarity právomoci ústavného súdu možno vyvodiť ústavný príkaz pre každú osobu, ktorá namieta porušenie svojho základného práva, v zmysle ktorého musí rešpektovať postupnosť ústavnej ochrany, a preto pred tým, ako podá sťažnosť ústavnému súdu, musí požiadať o ochranu ten orgán verejnej moci, ktorého kompetencia predchádza právomoci ústavného súdu (IV. ÚS 128/04, II. ÚS 734/2017).

9. Ak ústavný súd pri predbežnom prerokovaní sťažnosti zistí, že sťažovateľ sa ochrany základných práv alebo slobôd môže domôcť využitím jemu dostupných a účinných prostriedkov nápravy pred inými orgánmi verejnej moci, musí takúto sťažnosť odmietnuť z dôvodu nedostatku právomoci na jej prerokovanie (IV. ÚS 115/07, IV. ÚS 373/2014).

10. Ako z ústavnej sťažnosti vyplýva, sťažovateľ proti rozsudku okresného súdu podal odvolanie, o ktorom následne rozhodol krajský súd, preto právomoc krajského súdu na preskúmanie rozsudku okresného súdu v tejto časti vylučuje právomoc ústavného súdu na prerokovanie ústavnej sťažnosti.

11. Vychádzajúc z uvedeného bolo preto potrebné ústavnú sťažnosť sťažovateľa v časti smerujúcej proti rozsudku okresného súdu odmietnuť podľa § 56 ods. 2 písm. a) zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) pre nedostatok právomoci ústavného súdu na jej prerokovanie.

III.2. K namietanému porušeniu označených práv uznesením najvyššieho súdu:

12. Všeobecný súd v zásade nemôže porušiť základné právo na súdnu a inú právnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy, ak koná vo veci v súlade s procesnými predpismi upravujúcimi jeho postup v civilnom sporovom konaní. Právo na súdnu ochranu sa v civilnom sporovom konaní účinne zaručuje vtedy, ak sú splnené všetky procesné podmienky, čo platí pre všetky konania vrátane dovolacieho [§ 419 a nasl. Civilného sporového poriadku (ďalej len „CSP“)].

13. Vo vzťahu k uzneseniu najvyššieho súdu, ktorým odmietol dovolanie sťažovateľov, ústavný súd poukazuje na svoj ustálený právny názor, v zmysle ktorého posúdenie podmienok dovolacieho konania patrí v zásade do právomoci dovolacieho súdu (m. m. II. ÚS 324/2010).

14. Uznesením najvyššieho súdu bolo dovolanie sťažovateľa proti rozsudku krajského súdu odmietnuté pre jeho neprípustnosť, pričom ústavný súd nezistil žiadnu skutočnosť, ktorá by signalizovala jeho svojvoľný postup (v medziach posudzovanej prípustnosti dovolania), ktorý by nemal oporu v zákone. Z odôvodnenia uznesenia najvyššieho súdu vyplýva, že najvyšší súd sa zaoberal a vyrovnal s dôvodmi sťažovateľa, ale pretože sa s nimi nestotožnil, odmietol dovolanie ako procesne neprípustné.

15. Sťažovateľom nastolená otázka, ktorú ako jedinú najvyšší súd subsumoval pod § 421 ods.1 písm. b) CSP, znela, či „začatie vyvlastňovacieho konania a tým spojený vznik predkupného práva štátu k vyvlastňovanému pozemku obmedzuje vlastníka tohto pozemku v nakladaní s ním“. Najvyšší súd skonštatoval, že právna otázka nebola v praxi dovolacieho súdu vyriešená, no podľa § 421 ods. 1 písm. b) CSP prípustná nie je. Ďalej najvyšší súd uviedol, že sťažovateľ neuviedol, v čom považuje rozhodnutie odvolacieho súdu vo vzťahu k ním nastolenej právnej otázke za nesprávne. Najvyšší súd svoje rozhodnutie odôvodnil tým, že pokiaľ sťažovateľ vo svojom dovolaní len pristúpil k strohému vymenovaniu právnej otázky, ktorú súd podľa jeho názoru posúdil nesprávne, bez uvedenia vlastnej argumentácie, takto vymedzený dovolací dôvod nesprávneho právneho posúdenia veci nespĺňa zákonom ustanovenú požiadavku kladenú na spôsob jeho vymedzenia v zmysle § 432 ods. 2 CSP. Absenciu takejto náležitosti považuje CSP za dôvod na odmietnutie dovolania.

16. Podľa názoru ústavného súdu uznesenie najvyššieho súdu nemožno považovať za nezákonné. Takýto postup a rozhodnutie najvyššieho súdu procesné právne normy výslovne umožňujú, a aj preto použitý spôsob v konkrétnom prípade neznamená odopretie prístupu k súdnej ochrane v konaní o mimoriadnych opravných prostriedkoch. Ústavný súd uzatvára, že takýto postup najvyššieho súdu plne zodpovedal ustanoveniam CSP upravujúcich dovolacie konanie.

17. Ústavný súd sa s odôvodnením najvyššieho súdu v napadnutom uznesení stotožnil a konštatuje, že medzi namietaným uznesením najvyššieho súdu a sťažovateľom tvrdeným porušením základného práva podľa čl. 46 ods. 1 ústavy, čl. 36 ods. 1 listiny, čl. 6 ods. 1 dohovoru a čl. 11 ods. 1 ústavy, čl. 20 ods. 1, ods. 4 ústavy a čl. 1 dodatkového protokolu neexistuje taká príčinná súvislosť, na základe ktorej by po prípadnom prijatí ústavnej sťažnosti na ďalšie konanie mohol ústavný súd reálne dospieť k záveru o ich porušení. Vzhľadom na uvedené ústavný súd ústavnú sťažnosť sťažovateľa v tejto časti odmietol podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona o ústavnom súde pre zjavnú neopodstatnenosť.

III.3. K namietanému porušeniu označených práv rozsudkom krajského súdu:

18. Podľa svojej konštantnej judikatúry ústavný súd nie je súčasťou systému všeobecných súdov, ale podľa čl. 124 ústavy je nezávislým súdnym orgánom ochrany ústavnosti. Pri uplatňovaní tejto právomoci nie je úlohou ústavného súdu zastupovať všeobecné súdy, ktorým predovšetkým prislúcha interpretácia a aplikácia zákonov. Úloha ústavného súdu sa obmedzuje na kontrolu zlučiteľnosti účinkov takejto interpretácie a aplikácie s ústavou alebo kvalifikovanou medzinárodnou zmluvou o ľudských právach a základných slobodách (I. ÚS 19/02, I. ÚS 27/04,

I. ÚS 74/05). Právomoc ústavného súdu konať a rozhodovať podľa čl. 127 ods. 1 ústavy o namietaných porušeníach ústavou alebo príslušnou medzinárodnou zmluvou garantovaných práv a slobôd je kvalifikovaná už spomínaným princípom subsidiarity, v zmysle ktorého ústavný súd o namietaných zásahoch rozhoduje len v prípade, že je vylúčená právomoc všeobecných súdov, alebo v prípade, že účinky výkonu tejto právomoci všeobecným súdom nie sú zlučiteľné so súvisiacou ústavnou úpravou alebo úpravou v príslušnej medzinárodnej zmluve.

19. V nadväznosti na to nie je ústavný súd zásadne oprávnený preskúmať a posudzovať právne názory všeobecného súdu, ktoré ho pri výklade a uplatňovaní zákonov viedli k rozhodnutiu, ani preskúmať, či v konaní pred všeobecnými súdmi bol alebo nebol náležite zistený skutkový stav a aké skutkové a právne závery zo skutkového stavu všeobecný súd vyvodil. Skutkové a právne závery všeobecného súdu môžu byť predmetom kontroly zo strany ústavného súdu len vtedy, ak by ním vyведенé závery boli zjavne neodôvodnené alebo arbitrárne, a tak z ústavného hľadiska neospravedlňiteľné a neudržateľné, a zároveň by mali za následok porušenie základného práva alebo slobody (I. ÚS 13/00, I. ÚS 139/02, III. ÚS 180/02).

20. Ústavný súd uvádza, že v rámci svojej rozhodovacej činnosti musí mať na zreteli, že podstatou rozhodovania o sťažnostiach podľa čl. 127 ods. 1 ústavy je posúdenie ústavnej akceptovateľnosti napadnutého rozhodnutia všeobecného súdu, prípadne iného orgánu verejnej moci, a nie posudzovanie jeho právnej perfektnosti ani jeho prípadné „vylepšovanie“ (IV. ÚS 325/08, IV. ÚS 218/2010). Poslaním ústavného súdu nie je kontrola súdnej činnosti vo všetkých smeroch a aspektoch a skúmanie akejkoľvek nožnej nezákonnosti alebo procesného pochybenia, či dokonca zrejmej nesprávnosti, ktoré sa v individuálnom konaní pred všeobecnými súdmi prípadne vyskytnú, ale výlučne posudzovanie konformity aktu aplikácie práva (v posudzovanej veci súdneho rozhodnutia) s ústavou, prípadne medzinárodnou zmluvou. Ústavný súd teda nepredstavuje opravnú inštanciu všeobecných súdov (I. ÚS 31/05), a preto zásadne nemôže meritórne preskúmať také rozhodnutia všeobecných súdov, pri vydaní ktorých súdy rešpektovali požiadavky vyplývajúce z obsahu základných práv ustanovených v siedmom oddiele druhej hlavy ústavy (čl. 46 až čl. 50 ústavy). Aj keby ústavný súd nesúhlasil s interpretáciou zákonov všeobecnými súdmi, v zmysle už citovanej judikatúry by mohol nahradiť napadnutý právny názor všeobecného súdu svojím vlastným názorom iba v prípade, ak by tento bol svojvoľný, zjavne neodôvodnený, resp. ústavne nekonformný (I. ÚS 131/2018).

21. K rozsudku krajského súdu ústavný súd uvádza, že sťažovateľ v konaní pred všeobecnými súdmi namietal, že konaním žalovaného mu bolo zabránené v uplatňovaní jeho vlastníckeho práva k predmetným pozemkom a nemožnosti nakladať s nimi. Krajský súd v napadnutom rozsudku poukázal na vykonané dokazovanie okresného súdu, ktorým bolo preukázané, že sťažovateľ so stavebným pozemkom s celkovou výmerou 5243 m² v rozhodnom období nakladal, tento ďalej prenajímal a zaťažoval. Odvolací súd sa v celom rozsahu stotožnil s názorom okresného súdu a dodal, že *„len samotný priebeh vyvlastňovacieho konania neobmedzoval sťažovateľa s nakladaním s predmetným pozemkom a teda nebránil žalobcovi v jeho odovzdaní do užívania nájomcovi“*. K námietke vyvlastňovacieho konania odvolací súd uviedol, že samotným začatím vyvlastňovacieho konania sťažovateľ nestráca práva vlastníka, ani mu nie je bránené v užívaní pozemkov, teda *„len samotným začatím vyvlastňovacieho konania neprichádza k obmedzeniu vlastníckych práv vlastníka“*.

22. Ústavný súd nepovažuje tento záver krajského súdu za ústavne neudržateľný, a to ani za stavu prípadného nedostatku spočívajúceho v nevykonaní zmeny územného plánu. Poznámka o začatí vyvlastňovacieho konania má dostatočný informačný potenciál upozorniť každého záujemcu o aktivity s pozemkami, na ktoré dopadá začatie vyvlastňovacieho konania. Zmeny územného plánu síce za určitých okolností môžu založiť zodpovednosť za škodu, no rozhodne to nie je prípad sťažovateľa. Ak sa začne vyvlastňovacie konanie obzvlášť pre účely strategickej výstavby, je len logické, že sa zasiahne do dovtedajšieho územného plánu. Vlastníci dotknutých nehnuteľností majú právo na primeranú náhradu za vyvlastnený pozemok. Ako je zrejmé z obsahu ústavnej sťažnosti, sťažovateľ napokon odpredal svoj pozemok na účely výstavby diaľnice. Nič mu nebránilo vyjednať cenu, ktorá by zohľadňovala všetky jeho záujmy, prípadne vo vyvlastňovacom konaní presadzovať vyplatenie primeranej náhrady. Z uvedených dôvodov ústavný súd sťažnosť v časti namietaného porušenia označených práv rozsudkom krajského súdu odmietol ako zjavne neopodstatnenú podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona o ústavnom súde.

23. Vzhľadom na odmietnutie sťažnosti ako celku neprichádzalo už do úvahy rozhodovať o ďalších návrhoch sťažovateľa vymedzených v petite sťažnosti.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 22. júla 2021

Robert Šorl
predseda senátu